Alexandru Anghelina, Claudius Teodorescu

DIGITALIZAREA *DICȚIONARULUI LIMBII ROMÂNE* PROBLEME. SOLUȚII. PERSPECTIVE

Digitalizarea *Dicționarului limbii române* (DLR) nu presupune doar dezvoltarea interfeței de redactare (Busuioc, Teodorescu 2015: 443), ci și crearea de instrumente auxiliare pentru redactori. În acest context, în cadrul Institutului de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti" a fost dezvoltată platforma **solirom.ro** pentru a veni în sprijinul redactorilor dicționarului academic.

Platforma dispune de mai multe instrumente digitale, cele mai importante în opinia noastră fiind **corpusul de citate**, **siglarul digital** și **interfața de editare a bibliografiei**.

O asemenea abordare are avantaje multiple:

- informația poate fi diseminată cu rapiditate către toți redactorii;
- orice modificare adusă anumitor componente se reflectă în interfața de redactare (avem aici în vedere modificări făcute în cadrul bibliografiei);
- se pot valorifica resursele comune (corpusul de citate).

În momentul de față, sistemul DLRi se bazează pe mai multe tehnologii și instrumente software:

- Oxygen XML Author – pentru redactarea intrărilor;
- standardul TEI – pentru codarea informației lexicografice;
- existDB – pentru stocarea datelor;
- diverse componente web refolosibile – pentru platforma solirom.ro.

Primul aspect pe care dorim să îl prezentăm are în vedere **atestările** cuvintelor din DLR, elemente esențiale în redactarea dicționarului. Pentru valorificarea tuturor resurselor disponibile – excerptarea de citate fiind făcută în toate cele trei institute de lingvistică (din București, Cluj și Iași) responsabile de redactarea dicționarului –, solirom.ro dispune de o secțiune dedicată, unde se pot adăuga, edita sau căuta contextele în care este atestat un anumit cuvânt.

Segmentarea fiecărei atestări și adăugarea ei în baza de date poate să se facă uneori imperfect. De aceea, a fost dezvoltată componenta de editare a atestărilor care permite marcarea strictă a părților componente: cuvânt-titlu, categorie gramaticală, citat, sursă, localizare în sursă sau diverse note ori comentarii.

LR, LXIX, nr. 3–4, p. 491–496, București, 2020

BDD-A32999 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:40 UTC)

ACADEMIA ROMÂNĂ

Secția de filologie și literatură

Ontologie
Corpus de dicționare
Corpus de texte
Corpus de citate
Bibliografia filologică românească
BSL
Terminologii
Colțul cercetătorului

Corpus de citate

Adăugare citate | Editare citate | Siglar digital | Căutare citate

Citate

Căutarea se face cu diacritice.

Dacă se apasă pe butonul din stânga citatului, acesta va fi copiat automat și va putea fi inserat în documentul word în care lucrați.

Deocamdată, baza de date cuprinde doar citate pentru cuvintele-titlu de la litera A. Pe măsură ce vor fi disponibile citate pentru alte cuvinte-titlu, vor fi integrate și acelea.

aici

Nr. crt.	Cuvânt-titlu	Citat	Sursă
1	AICI	var. aice	Cu cinste alăturez aice tâlmăcire acestui izvodu(a. 1812). SAVA, DOC. II, 138.
2	AICI Var. AICEA Eu sânt aicea, mă pot afla Fără pre altul a întreba. ZILOT, CRON. 62		
3	AICI	Ei au căutat în multe rânduri ajutorinți de la Spania, dar aici nu este vorba decât de vestitul conte D'Egmon.	POGOR. HENR. XI/19
4	AICI adv.	ACI	Sunt de vreo două săptămâni, întors de pe front, unde cât p-aci era să vin să te văd.VIANU, C. în O. XIV, 29[1918]
5	AICI	Aici stă administratorul – căpitan Gheţu. Pensionarul numai locuieşte aici.	CIPRIAN, A. 54 [1958]
6	AICI adv. Eu aci, mândra la munte, Două inimioare frânte. FOLC. DOBR. 475.ver.		
7	AICI Var. AICEA	Zice Domul către Sellum, fiiul lui Iosue, împăratul Iudei, cel ce au împărţit pentru Iosue, fratele său, cel ce au ieşit din locul acesta: „Nu să va mai întoarce aicea, Ci în locul la care l-am mutat".	BIBLIA VULGATA IV, 188 [a. 1760–1761]
8	AICI	Prea Înălţate Doamne, ca acest regulament să se publice sub formă de ordonanţă domnească, am onoarea a vă supune cu respect la semnătura Măriei Voastre anexatul aci proiect de decret.	BOLINTINEANU, C. 55 [1863]
9	AICI	var. ACI (pop.)	Cât pentru modul predării şi aci este, ca pretutindea, unul şi acelaşi totudeauna [1855] D. PAVEL, E.A.R. VII/10
10	AICI var. AIS	Nu ci ceme, cîn nu m-a mîncat prî mine prî pădure, nu ce manîncă	iei pră cine ais-în sat.SANDU-TIMOC, POV. 364[1970]
11	AICI adv. Noi aici numai de vârtutea cea creştinească vom grăi. MICU, T. I, 70/21.		

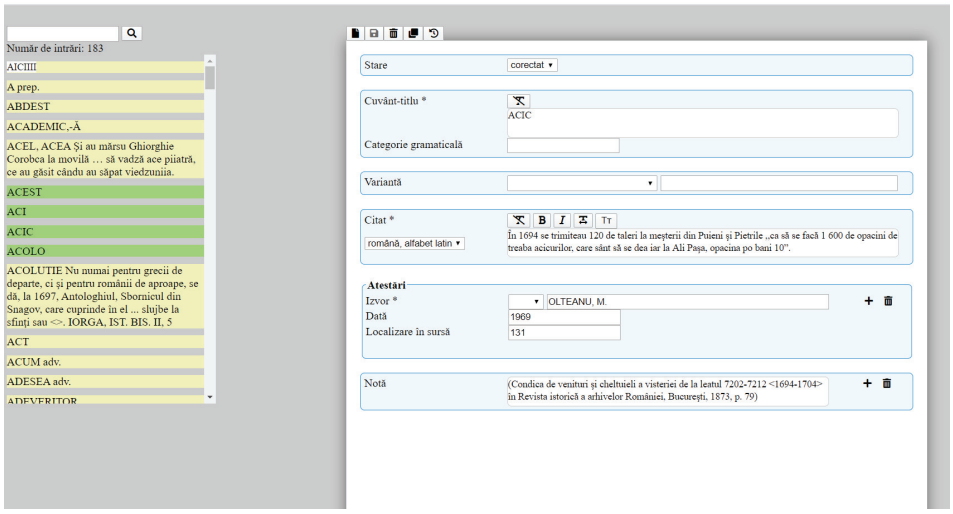
În condițiile în care informațiile din fișele fizice pot să difere cantitativ, a fost adoptată o soluție de multiplicare a anumitor câmpuri (atestare și note). În acest fel, se poate reține toată informația din fișe.

Al doilea aspect la care dorim să facem referire este **siglarul digital**, un instrument necesar pentru corelarea siglelor folosite în diverse perioade de redactare a dicționarului.

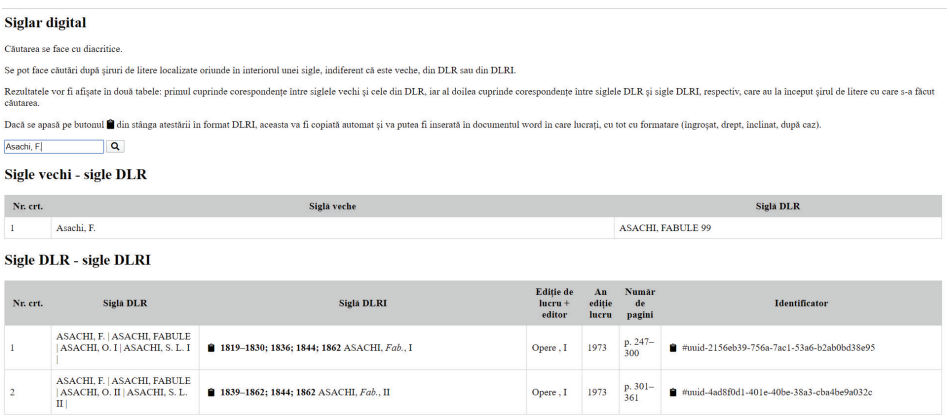
În ceea ce privește siglele (nume convenționale date lucrărilor din bibliografia dicționarului) se pot distinge trei faze:

1. siglele utilizate în DA, elaborat sub conducerea lui Sextil Pușcariu;
2. siglele utilizate în DLR, serie nouă;
3. siglele utilizate în DLRi, varianta actuală a dicționarului.

BDD-A32999 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:40 UTC)

Astfel, platforma permite redactorului identificarea și transpunerea rapidă a siglelor folosite fie în DA (siglă veche), fie în DLR (siglă nouă) în forma actuală (siglă DLRi). În același timp, siglarul oferă informații referitoare la data publicării sau redactării textului din care este excerptată o atestare (o inovație prezentă în ultima formă a dicționarului), la ediția de lucru și la localizarea textului din cadrul ediției respective.

Siglar digital

Căutarea se face cu diacritice.

Se pot face căutări după şiruri de litere localizate oriunde în interiorul unei sigle, indiferent că este veche, din DLR sau din DLRI.

Rezultatele vor fi afişate în două tabele: primul cuprinde corespondenţe între siglele vechi şi cele din DLR, iar al doilea cuprinde corespondenţe între siglele DLR şi sigle DLRI, respectiv, care au la început şirul de litere cu care s-a făcut căutarea.

Dacă se apasă pe butonul din stânga atestării în format DLRI, aceasta va fi copiată automat şi va putea fi inserată în documentul word în care lucraţi, cu tot cu formatare (îngroşat, drept, înclinat, după caz).

Asachi, F|

Sigle vechi - sigle DLR

Nr. crt.	Siglă veche	Siglă DLR
1	Asachi, F.	ASACHI, FABULE 99

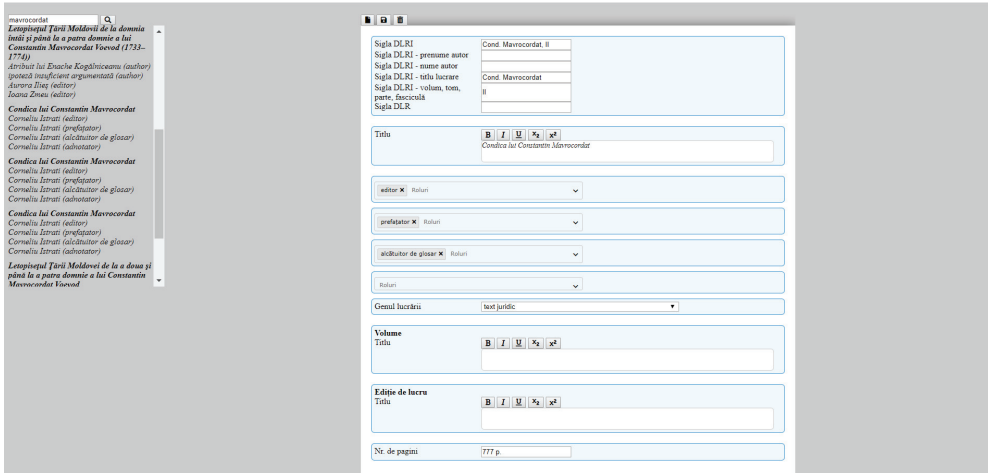
Sigle DLR - sigle DLRI

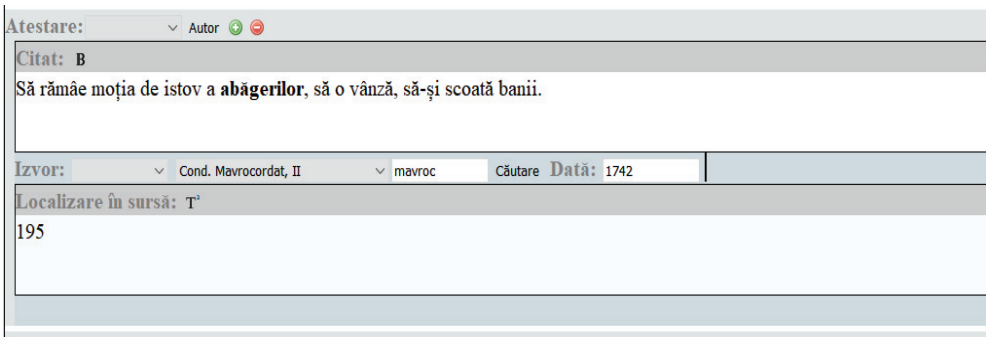
Nr. crt.	Siglă DLR	Siglă DLRI	Ediție de lucru + editor	An ediție lucru	Număr de pagini	Identificator
1	ASACHI, F. | ASACHI, FABULE | ASACHI, O. I | ASACHI, S. L. I |	**1819–1830; 1836; 1844; 1862** ASACHI, *Fab.*, I	Opere , I	1973	p. 247–300	#uuid-2156eb39-756a-7ac1-53a6-b2ab0bd38e95
2	ASACHI, F. | ASACHI, FABULE | ASACHI, O. II | ASACHI, S. L. II |	**1839–1862; 1844; 1862** ASACHI, *Fab.*, II	Opere , I	1973	p. 301–361	#uuid-4ad8f0d1-401e-40be-38a3-cba4be9a032c

Al treilea și ultimul aspect pe care dorim să îl prezentăm are în vedere modulul dedicat administrării **bibliografiei**.

În condițiile în care orice modificare la nivelul resursei bibliografice are reflexe în interfața de redactare a dicționarului – modificarea sau adăugarea unei sigle trebuie să fie reflectată și în formularul de redactare din Oxygen XML Author– interfața de editare permite actualizarea rapidă a tuturor informațiilor necesare.

BDD-A32999 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:40 UTC)

În același timp, siglarul și bibliografia sunt interconectate, evitându-se astfel editarea manuală a datelor în mai multe fișiere. Orice editare realizată în cadrul bibliografiei se va reflecta automat și în siglar (cu condiția ca aceasta să fie relevantă pentru ambele documente).

Dezvoltarea resurselor complementare interfeței de redactare poate eficientiza, în opinia noastră, efortul de redactare prin partajarea tuturor resurselor necesare. Deși procesul este încă în desfășurare, ne propunem realizarea unui sistem de trei servere de date XML sincronizate, care să deservească cele trei centre unde se redactează *Dicționarul limbii române* informatizat.

BIBLIOGRAFIE

Busuioc, Monica, Claudius Teodorescu, 2015, *Informatizarea „Dicţionarului limbii române" – un vis pe cale de realizare*, în Sala, Marius, Maria Stanciu Istrate, Nicoleta Petuhov (ed.), 2015, p. 441–445.

BDD-A32999 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:40 UTC)

DA = *Dicţionarul limbii române*. [*DA*] [Sub conducerea lui Sextil Puşcariu]. Tomul I. Partea I: *A–B*. Academia Română. Întocmit şi publicat după îndemnul şi cu cheltuiala Maiesteţii Sale Regelui Carol I. Bucureşti, Librăriile Socec & Comp. şi C. Sfetea, 1913, LXX + 716 p.; Tomul I. Partea II: *C*. Academia Română. Întocmit şi publicat după îndemnul şi cu cheltuiala Maiesteţii Sale Regelui Carol I. Bucureşti, Tipografia Ziarului „Universul", 1940, [2] + 1 066 p.; Tomul I. Partea III. Fascicula I: *D–De.* Academia Republicii Populare Române. Bucureşti, Universul Intreprindere Industrială a Statului, 1949, 80 p.; [Fascicula II: *De–Desţina;* şpalt, 1948]; Tomul II. Partea I: *F–I*. [de fapt: *I/Î*]. Academia Română. Întocmit şi publicat după îndemnul Maiestăţii Sale Regelui Carol I. Bucureşti, Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului. Imprimeria Naţională, 1934, [2] + 955 p.; Tomul II. Partea II. Fascicula I: *J–Lacustru.* Academia Română. Întocmit şi publicat după îndemnul Maiestăţii Sale Regelui Carol I... Bucureşti, Tipografia Ziarului „Universul" S. A., 1937, 66 p.; Tomul II. Partea II. Fascicula II: *Ladă–Lepăda.* Academia Română. Întocmit şi publicat după îndemnul Regelui Carol I. Bucureşti, Tipografia Ziarului „Universul" S. A., 1940, 160 p.; Tomul II. Partea II. Fascicula III: *Lepăda–Lojniţă.* Academia Republicii Populare Române. Bucureşti, Tipografia Ziarului „Universul" S. A., 1948, 50 p.

DLR = *Dicţionarul limbii române. (DLR).* Serie nouă. ($I_{3-8,}$ III–V, VI–XIV). Academia Republicii Populare Române (VI_{1-2}), Academia Republicii Socialiste România (VI_3–X_2, $XI_{1–3}$), Academia Română (X_3–X_5, XII–XIV, I_{3-8}, III–V). [Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur şi acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala şi acad. Gheorghe Mihăilă]. Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române (VI_{1-2}); Editura Academiei Republicii Socialiste România (VI_3–XI); Editura Academiei Române (XII–XIV, I_{3-8}, III–V). Tomul VI. Litera *M*: 1965–1968, CXXXVI + 1 076 p.; Tomul VII. Partea 1. Litera *N*: 1971, 584 p.; Tomul VII. Partea a 2-a. Litera *O*: 1969, 400 p.; Tomul VIII. Litera *P*: Partea 1: *P – Păzui*, 1972, VIII + 357 p.; Partea a 2-a: *Pe–Pînar,* 1974, p. 359–693; Partea a 3-a: *Pînă–Pogribanie,* 1977, p. 695–948; Partea a 4-a: *Pogrijenie–Presimţire*, 1980, p. 949–1 341; Partea a 5-a: *Presin–Puzzolană,* 1978, p. 1 343–1 866. Tomul IX. Litera *R*: 1975, 625 p.; Tomul X. Litera *S*: 1986–1994. Partea 1. *S–Sclabuc:* 1986, 388 p.; Partea a 2-a. *Scladă–Semînţărie*: 1987, p. 389–690; Partea a 3-a. *Semn–Sîveică*: 1990, p. 691–1 040; Partea a 4-a. *Slab–Sponghios,* 1992, p. 1 039–1 412; Partea a 5-a. *Spongiar–Swing*: 1994, p. 1 413–2 147; Tomul XI. Partea 1. Litera *Ş*: 1978, 271 p.; Tomul XI. Partea a 2-a: Litera *T. T–Tocăliţă:* 1982, 376 p. Partea a 3-a. Litera *T*: *Tocăna–Twist*, 1983, p. 377–763; Tomul XII. Partea 1. Litera *Ţ*: 1994, 240 p.; Tomul XII. Partea a 2-a. Litera *U*: 2002, 468 p.; Tomul XIII. Partea 1. *Litera V. V–Veni*: 1997*,* 325 p.; Partea a 2-a: *Litera V. Venial–Vizurină*: 2002*,* p. 327–751; Partea a 3-a. Litera *V. Vîclă–Vuzum. Literele W, X, Y,* 2005, p. 753–1 340; Tomul XIV. Litera *Z*: 2000, 409 p.; Tomul I. Partea a 3-a. Litera *D. D – Deînmulţit:* 2006, CXLVI + 342 p.; Tomul I. Partea a 4-a. Litera *D. Deja – Deţinere:* 2006, p. 343–780; Tomul I. Partea a 5-a. Litera *D. Deţinut–Discopotiriu:* 2007, p. 781 – p. 1 167; Tomul I. Partea a 6-a. Litera *D. Discord–Dyke:* 2009, p. 1 169 – 1 624; Tomul IV. Litera *L. L–Lherzolită:* 2008, 778 p.; Tomul V. Litera *L. Li–Luzulă:* 2008, 815 p.; Tomul I. Partea a 7-a. Litera *E. E–Erzaţ:* 2009, 388 p.; Tomul I. Partea a 8-a. Litera *E. Es–Ezredeş:* 2010, 361 p.; Tomul III. Literele *J, K, Q:* 2010, [3] + 98 p.

BDD-A32999 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:40 UTC)

Sala, Marius, Maria Stanciu Istrate, Nicoleta Petuhov (ed.), 2015, *Lucrările celui de-al cincilea Simpozion Internațional de Lingvistică, București, 27–28 septembrie 2013,* București, Editura Univers Enciclopedic Gold.

*

Text Encoding Initiative (http://tei-c.org)

THE DIGITIZATION OF THE ROMANIAN LANGUAGE DICTIONARY CHALLENGES. SOLUTIONS. PERSPECTIVES

(Abstract)

The paper aims to describe some of the auxiliary instruments developed for the drafting of the digitized version of the *Romanian Language Dictionary* (DLRi) and to provide some insights regarding the decisions made.

Keywords: solirom.ro, digital dictionary, Oxygen XML Author, TEI

Alexandru Dan ANGHELINA
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”
București, Calea 13 Septembrie, nr. 13

Claudius TEODORESCU
Institutul de Filologie Română
al Academiei Române
„Alexandru Philippide”
Iaşi, str. Th. Codrescu, nr. 9

BDD-A32999 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 07:09:40 UTC)